

ЈМУ РТС

Радио Београд

ЖАНР: документарни
СЕРИЈАЛ: породична прича
НАЗИВ ЕМИСИЈЕ: „Укрштене речи“
ТРЕЋАЊЕ ЕМИСИЈЕ: 17.36
ТЕХНИКА СНИМАЊА: студио Радио Београда 1 и мобилни телефон
АУТОР ЕМИСИЈЕ: Весна Ћоровић Бутрић
МУЗИКА: Биља Крстић, Петар Вујановић, Александра Александровић
РЕЖИЈА: Весна Ћоровић Бутрић, Александар Петровић
ДИЗАЈНЕР ЗВУКА: Александар Петровић
СТРУЧНИ САРАДНИК Др Нада Шева, психоллингвисткиња

КООРДИНАТОР ПРОЈЕКТА КРЕАТИВНЕ ЕВРОПЕ за РТС, Радио Београд:

Николета Дојчиновић

МАТЕРИЈАЛ ЗА ЕМИСИЈУ: Деца предшколског узраста и родитељи који им читају и са њима уче нове речи, ауторска музика посебне намене из архиве Образовног програма за децу, младе и породицу Радио Београда 1 и снимци из Архиве Радио Београда

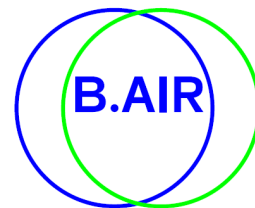
ПРЕВОД: Радојка Јевтић

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Република Србија
Министарство културе и информисања

PBS RTS

Radio Belgrade

GENRE: Documentary

SERIES: Family story

SHOW TITLE: ***CROSSWORD***

DURATION OF THE SHOW: 17' 36"

RECORDING TECHNIQUE: studio of Radio Belgrade 1 and mobile phone

SHOW AUTHOR: Vesna Ćorović Butrić

MUSIC: Biljana Krstić, Petar Vujanović, Aleksandra Aleksandrović

DIRECTED BY: Vesna Ćorović Butrić, Aleksandar Petrovic

SOUND DESIGNERS: Aleksandar Petrovic

PROFESSIONAL ASSISTANT: PhD Nada Ševa, psycholinguist

COORDINATOR OF THE PROJECT CREATIVE EUROPE for RTS, Radio Belgrade:

Nikoleta Dojčinović

SHOW MATERIAL: Preschool children and parents who read and learn new words with them, special purpose music from the archives of the Educational Program for Children, Youth and Family of Radio Belgrade 1 and recordings from the Archives of Radio Belgrade

TRANSLATION: Radojka Jevtić

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Република Србија
Министарство културе и информисања

О ЕМИСИЈИ

Дете долази на свет са потенцијалом за језик.

Истраживања кажу да се одређене целине стварају већ у пренаталном периоду, да из тих дубина сеже сећање.

Да би се развио говор потребно је много тога: нечег смо свесни, нечег нисмо.

Укрштене речи нас воде кроз живот од пренаталног доба до самог краја, кад се у нечијим животима сећање драматичном брзином брише баш до самих почетака.

ABOUT THE SHOW

A child comes into this world with the potential for language.

Research shows that certain wholes are created in the prenatal period, and that memory stems from those depths.

Many things are needed to develop speech: we are aware of some things, but not of others.

CROSSWORD takes us through life from the prenatal age to the very end, when memory is erased at drastic speed – right to the very beginnings.

The show is permeated by the poem Blue Bunny by Duško Radović, one of the most renowned children's poets in the Serbian language. This year, 2022, marks the 100th anniversary of his birth.

BIOGRAPHIES

Весна Ћоровић Бутрић

Дипломирала је на Филолошком факултету 1981. године, дипломирала је југословенску књижевност и српскохрватски језик.

У Радио Београду се запослила 1983. године.

1993. године прелази са Радија у Образовни програм Телевизије Београд.

У Радио Београд се вратила 2003. године на место главног и одговорног уредника Програма за децу, омладину и породицу.

И даље ради на тој позицији.

Весна је написала и уредила следеће књиге:

„Цепно пиле“, 1989.

„Шта је унутра“, 1995.

„Улица на љуљашки“, 1999. – Награда „Невен“

„Кућа на концу“, 2000.

„Бићу сновослагач“, 2001. - награда „Сигридруг“ за најбољу дечју монодраму - са Слободаном Бештићем

„Оставити код Руже“, 2003. – Награда „Раде Обреновић“ за најбољи дечији роман

„Добро јутро децо“, 2004. (Добро јутро децо) - са Јованом Љуштановићем и Братиславом Милановићем

„Видим те - не видим те“, 2005.- приповетке

„Унатрашке“, 2007.

„Жуто је плаво“, 2008.

„Знам“, 2011.

„Ц,ц,ц“, 2017. – уличне приче (за одрасле)

„Измислица“, 2018. (Гусле) - Награда „Гордана Брајовић“

„Бонго и дружина ретких кућних љубимаца“, 2019.

Добитница је и награде Сунчани сат Центра за културу „Сирмијум“ из Сремске Митровице. 2021. године добила је награду Змајевих дечјих игара за стваралачки допринос савременом изразу у књижевности за децу.

Vesna Ćorović Butrić

She graduated from the Faculty of Philology in 1981, obtaining a degree in Teaching Yugoslav Literature and Serbo-Croatian Language.

She joined Radio Belgrade in 1983.

In 1993, she transferred from Radio to the Education Department of Television Belgrade.

She came back to Radio Belgrade in 2003 to work as Editor-in-Chief of the Education Programme for Children, Youth and Family.

She still works there.

Vesna wrote and edited the following books:

Džepno pile, 1989 (*Pocket-Size Chicken*)

Šta je unutra, 1995 (*What's inside*)

Ulica na ljuljaški, 1999 (*Street on a Swing*) – Neven Award

Kuća na koncu, 2000 (*House on a String*)

Biću snovoslagač, 2001 (*I'll be a Dreamsetter*) - Sigridrug Award for Best Children's Monodrama - with Slobodan Beštić

Ostaviti kod Ruže, 2003 (*Leave it at Ruža's Place*) – “Rade Obrenovic” Award for Best Children's Novel

Dobro jutro deco, 2004 (*Good Morning, Children*) - with Jovan Ljuštanović and Bratislav Milanović

Vidim te - ne vidim te, 2005 (*Now I see you – Now I don't*) – short stories

Unatraške, 2007 (*Backwards*)

Žuto je plavo, 2008 (*Yellow is Blue*)

Znam, 2011 (*I know*)

C,c,c, 2017 (*Tz, tz, tz*) – street stories (for adults)

Izmislica, 2018 (*Fiddle-Faddle*) - „Gordana Brajović” Award

Bongo i družina retkih kućnih ljubimaca, 2019 (*Bongo and the Rare Pets Society*)

She is also winner of the Sundial Prize of the “Sirmium” Centre of Culture from Sremska Mitrovica.

In 2021, she received the Award of Zmaj Children's Games for her creative contribution to contemporary expression in children's literature.

Александар ПЕТРОВИЋ

Музичар, дизајнер звука и новинар, уредник сложених емисија, запослен у редакцији Образовног програма за децу, младе и породицу Радио Београда 1

По завршетку средње школе 1989. улази у Радио Београд са звањем електротехничара за пријемну и студијску радио технику и запошљава се у техници Радио Београда, где остаје до 2006.

У том периоду започиње и своју музичку каријеру као текстописац и фронтмен групе Orthodox Celts.

Врло брзо започиње и водитељску и уредничку каријеру.

Стиче лиценцу и звање Дизајнера звука 2000. године.

2006. прелази у редакцију Образовног програма за децу, младе и породицу Радио Београда 1, где наставља да ради до данас: уређује, монтира и води емисије, пише сценарија и кратке приче за децу за потребе програма.

Бави се рок критиком за многе медије.

Од 1993. је текстописац и фронтмен групе Orthodox Celts са којом је издао 6 студијских албума.

Добитник је бројних признања из области популарне и рок музике.

Представљао је Радио Београд 2016. на међународном пројекту „Светски Дан Музике“ радиофонским делом „Синдидун Митологике“.

Написао је две књиге: „Уснули змајеви“ и „Кућа од песама“ - (издање редакције у којој ради).

Са групом Orthodox Celts забележио до сада преко 1000 наступа широм света.

Aleksandar PETROVIĆ

Musician, sound designer and journalist, editor of complex programmes, employed at the Education Programme for Children, Youth and Family in Radio Belgrade 1.

After completing secondary school in 1989, he joined Radio Belgrade as electrotechnician for receiving and studio radio technique and started working in the Technical Department of Radio Belgrade, where he worked until 2006.

During that time, he also started his music career as songwriter and lead vocalist of the band Orthodox Celts.

Very soon he started his career as programme host and editor, as well.

In 2000, he earned his license and title of Sound Designer.

In 2006, he transferred to the Education Programme for Children, Youth and Family in Radio Belgrade 1, where he has worked to this day, editing, producing and hosting programmes, and writing scripts and short stories for children for the purpose of the programme.

He works as a rock critic for many media.

Since 1993, he has been the songwriter and lead vocalist of the band Orthodox Celts. Together with the band, he released six studio albums.

He has won many recognitions in the field of popular and rock music.

In 2016, he represented Radio Belgrade on an international project “World Music Day” with a radiophonic piece titled “Sindidun Mitologike”.

He wrote two books, “Usnuli zmajevi” (*Sleeping Dragons*) and “Kuća od pesama” (*House Made of Songs*) – published by the department he works in.

With the band Orthodox Celts, he has performed more than 1000 times all over the world.

Др Нада Шева

Др Нада Шева је научни сарадник на Институту за педагошка истраживања. Њено поље интересовања и истраживања су развојна психолингвистика, рана писменост, породични контекст и когнитивни развој, драмска игра. Дипломирани је филолог из опште лингвистике. Докторат из психолингвистике стекла је на Департмент оф Психологи, Университи оф Стирлинг, Стирлинг, Шкотланд, УК. Учествоје у пројектима Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, као и у другим пројектима. Члан је уређивачких одбора часописа, монографија, бави се рецензијама научних радова и пројеката, као и педагошким радом.

PhD Nada Ševa

Dr. Nada Ševa is a research associate at the Institute for Pedagogical Research. Her fields of interest and research are developmental psycholinguistics, early literacy, family context and cognitive development, drama. He is a graduated philologist in general linguistics. She holds a PhD in Psycholinguistics from the Department of Psychology, University of Stirling, Stirling, Scotland, UK. He participates in projects of the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, as well as in other projects. He is a member of the editorial boards of journals, monographs, reviews of scientific papers and projects, as well as pedagogical work.

“УКРШТЕНЕ РЕЧИ”

Учесници:

Др Нада Шева, стручна сарадница у емисији, психолингвисткиња

Маја Радовић, мама, са синовима Вукманом и Видаком

Матија, дечак

Бурђа, девојчица

Ана, девојчица

Марко Добриловић, Анин тата

Ања, девојчица

Пеђа Мићовић, Ањин тата

Данијела Андрејић Мићовић, Ањина мама

Душко Радовић, аутор „Плавог зеца“, снимак из Архиве Радио Београда

Весна Ћоровић Бутрић, аутор емисије

CROSSWORD

Participants:

PhD Nada Ševa, expert advisor on the show, psycholinguist

Maja Radović, mother, with her sons Vukman and Vidak

Matija, boy

Đurđa, girl

Ana, girl

Marko Dobrilović, Ana's dad

Anja, girl

Peđa Mićović, Anja's dad

Danijela Andrejić Mićović, Anja's mom

Duško Radović, author of the "Blue Bunny", recording from Radio Belgrade's archives

Vesna Ćorović Butrić, author of the show

Др Нада Шева:

Дете долази дефинитивно на свет с потенцијалом за језик који се онда манифестује, реализује, кроз говор али може и кроз писану комуникацију и кроз неке друге медије.

Музика

Душко Радовић:

„Три сам земље прелазио,
и три горе прегазио,
и три мора препловио –
док га нисам уловио,
Плавог зеца,
чудног зеца,
јединог на свету.“

Музика – Стеван Доброта

Др Нада Шева:

Али оно што је јако важно поред тог биолошког потенцијала је, наравно, то окружење које стварамо за њега јер без њега нема тог остварења биолошког потенцијала са којим се ми рађамо, по ком смо ми као врста јединствени.

Музика – Биља Крстић – Успаванка

Др Нада Шева:

Јако важна ствар је да га окружимо што више језиком и говором, оно као реализацијом нашег говорног потенцијала...

Baby's babbling

PhD Nada Ševa:

A child definitely comes into this world with the potential for language, which is then manifested through speech, but it can also manifest itself through written communication or some other media.

Music – Stevan Dobrota

Duško Radović:

“I've crossed vast lands,
And huge scorching sands,
I've sailed vast seas –
And caught it with glee,
A blue bunny,
Odd bunny,
One of a kind...”

Music – Stevan Dobrota

PhD Nada Ševa:

But what is really important aside from that biological potential is, of course, the environment we create for the child, because without that, we cannot achieve that biological potential we are born with, which makes us unique as a species.

Music – Bilja Krstić – Lullaby

Dr Nada Ševa:

It is very important to surround them with as much language and speech as the implementation of our speech potential...

Беба и мама „разговарају“

Др Нада Шева:

...Од најранијег узраста јер знамо деца могу да чују то што ми говоримо још у пренаталном периоду, у стомаку...

Музика – Биља Крстић – Успаванка

Др Нада Шева:

...Додуше, тај, не знам да ли ако сад ставимо, овако, руку преко својих уста, колико ће слушаоци моћи да разумеју шта говоримо али као кад бисмо ставили овако руку преко уста тако они чују због стомака као баријере, али знамо да се већ у том неком пренаталном периоду развијају делови мозга, такозвана Веникеова област, која омогућава да, која је и касније заслужна за способност да чујемо гласове, да чујемо комбинације гласова које се касније реализују као неке речи, неке једноставније исказе, али то траје после још док дођемо до зрелости где могу они стварно да искажу себе.

Музика – Биља Крстић – Успаванка

Др Нада Шева:

Ми не знамо, у ствари, колико могу речи да се сете, условно речено могу пре можда ритма, могу неке боје гласа, неких карактеристика које су специфичне за тог говорника који им се највише обраћа, а то су, у ствари, најчешће маме зато што носе бебе девет месеци, али оне могу да чују и тате и све укућане.

Душко Радовић:

„Плави зец,

чудни зец,

једини на свету.“

Baby and mom are “talking”

PhD Nada Ševa:

...From the earliest age, because we know children can hear what we say in the prenatal period, in the belly...

Music – Bilja Krstić – Lullaby

PhD Nada Ševa:

...Although, if we put our hand over our mouth, like so, I don't know whether the listeners will be able to understand what we are saying. But if we were to put our hand over our mouth like this, that is how they hear because the belly acts as a barrier. However, we know that in that prenatal period, parts of the brain are already being developed, the so-called Wernicke area. This area is later responsible for our ability to hear speech sounds, to hear combinations of speech sounds that are realised as some words, some simpler utterances. But this lasts for some time, until they reach an age where they can really express themselves.

Music – Bilja Krstić – Lullaby

PhD Nada Ševa:

We don't actually know whether they can remember words. They might remember rhythm, a tone of voice, or characteristics that are specific for the speakers who talk to them most, and those are in most cases moms, because they carry the babies for nine months, but they can also hear dads and other family members...

Duško Radović:

“A blue bunny,
Odd bunny,
One of a kind.”

Беба и мама „разговарају“

Музика – Биља Крстић – Успаванка

Вукман:

Па може да говоре бебећи језик, ал' не може да говори као људи.

Др Нада Шева:

Само имитирају комуникацијске обрасце, наравно то је бесмислено што они причају, нема никакав смисао...

Вукман (са Видаком у позадини):

Они говоре пошто ћуте у стомаку, онда они не умеју да говоре баш добро као прави људи, као човек, а кад се роде онда морају да их буде доктори, зато не може беба да прича.

Др Нада Шева:

Али родитељи, односно, одрасли одговарају на то дајући нека тумачења, онда они настављају...

Беба и мама „разговарају“

Др Нада Шева:

...Тако да тај комуникацијски образац је оно што се код деце најраније развија па тек онда се попуњавају ти, како да кажем, слотови, односно, празнине прво невербалним сигнаlima, прво иде оно: реч плус гест у комуникацији па онда пуном реченицом...

Baby and mom are “talking”

Music – Bilja Krstić – Lullaby

Vukman:

He can talk baby talk, but not like people.

PhD Nada Ševa:

They just imitate communication patterns. Of course, what they’re saying is meaningless, there is no meaning there...

Vukman (with Vidak in the background):

They talk, since they are silent in the belly, then they can’t talk well like real people, like adults, and when they’re born, the doctors have to wake them up, that’s why a baby can’t talk.

PhD Nada Ševa:

... But parents, or rather, adults, respond to that, provide some interpretations, then they continue...

Baby and mom are “talking”

PhD Nada Ševa:

...So, that communication pattern develops first in children, and then those, so to say, slots, or rather, gaps, are filled with nonverbal cues first, like this: a word plus a gesture in communication, and then a full sentence...

Беба и мама „разговарају“

Др Нада Шева:

...Али комуникацијски сигнали, у ствари, су оно што се прво развија код деце и то је оно на шта треба родитељи од најранијег узраста да обрате пажњу: колико дете комуницира, вербално, невербално, смислено, несмислено, није важно, важно је да постоји тај ток у разговору.

Беба и мама „разговарају“

Мама: О, лепа моја, о драга моја... Па је л' ћеш ти то мени да проговориш...

Музика – Стеван Доброта

Душко Радовић:

„Овај зец зна да свира,
овај зец зна да плете,
овај зец ручак кува,
овај зец кућу мете,
овај зец плести уме,
овај зец жети уме,
овај зец шити, пити
и француски говорити,
све разуме.

Плави зец,

чудни зец,

једини на свету.“

(женски глас тихо у позадини: „Плави зец, чудни зец, једини на свету“)

Дете говори на француском

Музика – Стеван Доброта

Baby and mom are “talking”:

Baby: gurgling

Mom: What are you saying...

PhD Nada Ševa:

...But actually, communication cues are the first to develop in children, and that is what parents should pay attention to from the start: how much the child is communicating, verbally, nonverbally, with or without meaning, it doesn't matter, what's important is that there is a conversation flow.

Baby and mom are “talking”:

Mom: Oh, honey, oh, sweetie... are you about to talk...

Music – Stevan Dobrota

Duško Radović:

“This bunny can play,

This bunny can knit,

It can do ballet,

It can babysit,

This bunny can dance,

This bunny can prance,

And perchance find gold

In France

At first glance.

A blue bunny,

Odd bunny,

One of a kind.”

(female voice quietly in the background: “A blue bunny, odd bunny, one of a kind...”)

Дете говори на француском

Музика – Стеван Доброта

Др Нада Шева:

Једном када уђе у тај процес, постоји константна та повратна спрега између језика и мишљења, то је Виготсијанска прича, али ево сад да се фокусирам само на језик и развој, на пример, читалачких компетенција. Код нормалне деце постоји та повратна спрега. Ти да би разумео текст, мораш да имаш одређени речник: и по ширини, по броју речи које имаш, и по дубини, колико значења везујеш за неку реч.

Матија:

Ја кад слушам старије и млађе људе, ја их све разумем, зато што знам све речи. Фркастично, то не знам, ал' нешто знам.

Бурђа:

Фркастично значи фантастично.

Матија:

И ја сам то рек'о.

Др Нада Шева:

Богатство буквално значи то: да има и много речи у свом речнику али оно на шта се не обраћа толико пажње је колико различитих значења везује за неку реч и онда се мало, у ствари, посвећује пажња томе да се деци тај речник продубљује. Кроз читање ми, у ствари, онда проширујемо, то јест, продубљујемо наш речник.

Child speaking French

Music – Stevan Dobrota

PhD Nada Ševa:

Once it starts the process, there is a constant two-way connection between language and thought, that is the Vygotskian theory. But let's just focus on language and the development of, for example, reading competencies. In typical children, there is that two-way connection. If you are to understand a text, you should have a certain vocabulary that is wide enough and deep enough regarding the number of words you have and all the meanings you link to a word.

Matija:

When I listen to old and young people, I understand everything, because I know all the words. Fantabulous, I don't know that one, but I know some.

Đurđa:

Fantabulous means fantastic.

Matija:

That's what I said.

PhD Nada Ševa:

That is precisely what a rich vocabulary means: that kids know a lot of words. However, not a lot of attention is paid to how many different meanings they connect to a single word. Also, not a lot of attention is paid to deepening the kids' vocabulary. We expand, that is, deepen our vocabulary through reading.

Тата Марко и Ана вежбају изговор „комплицованих речи:

Попокатепетл, експеримент, оториноларинголог, Рејкавик, Буцумбура.

Музика – Александра Александровић

Др Нада Шева:

Ја бих слушање и читање ставила под једну капу звану комуникација.

Тата Пеђа чита Ањи

Др Нада Шева:

То је само различит облик како ми исказујемо језик.

Пеђа:

Ти знаш шта су ове препоне? То су мале оградице које коњи требају да прескоче када се тркају, видиш на слици. Спремна, Чаролија?

Ања:

Што је зову Чаролија?

Пеђа:

Па тако су дали име оном коњу. Како се зове коњ којег си ти јахала, овај последњи коњ?

Dad Marko and Ana are practicing the pronunciation of “complicated” words:

Popocatépetl, experiment, otolaryngologist, Reykjavik, Bujumbura.

Music – Aleksandra Aleksandrović

PhD Nada Ševa:

I would place listening and reading under one umbrella called communication.

Dad Peđa is reading to Anja.

PhD Nada Ševa:

This is just a different form of how we express language.

Peđa:

You know what these hurdles are? Those are small fences that horses need to jump over when they race, as you can see in the picture. Ready, Magic?

Anja:

Why is she called Magic?

Peđa:

That's how they named that horse. What's the name of the horse you rode, the last one?

Ања:

Север.

Пеђа:

Север. А они раније како се зову?

Ања:

Гаитана, Клара, Петра и Звездица и Кларица.

Пеђа:

Јесте.

Музика – Александра Александровић

Др Нада Шева:

Читање је део слушања. Ако му читамо наглас дете нас највише слуша, можда, ако паметно користимо сликовницу па повежемо са сликом, му олакшамо процес разумевања али говор дефинитивно долази после слушања. Дете прво разуме па тек онда проговара.

Музика – Александра Александровић

Пеђа:

Зачуо се аплауз. Тата је тапшао гласније од свих. „Победила си!“, узвикнуо је, „Браво!“ Милица се сагнула и потапшала Чаролију. „Е, ово је била права чаролија!“, казала је поносно. И, дошли су до победе.

Anja:

North.

Peđa:

North. And those before that, what were their names?

Anja:

Gaitana, Clara, Petra and Starlet and Baby Clara.

Peđa:

That's right.

Music – Aleksandra Aleksandrović

PhD Nada Ševa:

Reading is a part of listening. If we read aloud to them, the child will listen to us most if we use a picture book and connect that with images, so we can make the process of understanding easier, but speaking definitely comes after listening. The child first understands, and then talks.

Music – Aleksandra Aleksandrović

Peđa:

The room broke out in applause. Dad clapped louder than anyone. “You won!” he cried. “Bravo!” Milica ducked and patted Magic. “Now this was real magic!” she said proudly. And that's how they won.

Anja:

I, znate što je ona bila tužna? Zato što ne voli buku. Oni samo ovako tapšu a njoj to smeta, pa je...

Пеђа:

Па то ју је плашило али, пошто се плашила, она је умела да скочи високо и они су тако препознали, је л' тако, да она уме лепо да скаче и одвели су је на трку са прескакањем препона и ту је била најбоља.

Ања:

А они други то нису могли.

Пеђа:

Па они су могли али не тако добро, је л' тако?

Ања:

И све су са грешком прескочили.

Пеђа:

Добро.

Музика – Александра Александровић

Anja:

Do you know why she was sad? Because she doesn't like noise. They just clap like this, and it bothers her, so she...

Peđa:

Yes, she was afraid, but since she was afraid, she jumped high and that's how they recognised her, right? They knew she could jump nicely and they took her to a hurdle race, where she came first.

Anja:

The others couldn't do that.

Peđa:

They could, but not that well, right?

Anja:

And they made mistakes on every hurdle.

Peđa:

Okay.

Music – Aleksandra Aleksandrović

Др Нада Шева:

Сваки догађај, укључујући и читање књига са децом, треба да буде повод за разговор.

Мама чита Ањи

Мама:

Мало овако да се слушамо. Е, које хоћеш прво?

Ања:

Прво хоћу овај - „Чаролија“.

Мама:

„Чаролија“? То је ово. „Понијева чаролија“. (Мама почиње да чита наглас). Зачуо се аплауз. Тата је тапшао гласније од свих. „Победила си!“, узвикнуо је, „Браво!“ Милица се сагнула и потапшала Чаролију. „Е, ово је била права чаролија!“, казала је поносно.

Ања:

Није требало да се такмичи у оном првом.

Мама:

Него?!

PhD Nada Ševa:

Each event, including reading books with children, should be cause for a conversation.

Mama is reading to Anja.

Mom:

Let's listen for a bit. Which one do you want first?

Anja:

I want this one – “Magic.”

Mom:

“Magic”? This is it. “Pony’s Magic”. (Mom starts reading). The room broke out in applause. Dad clapped louder than everyone. “You won!” he cried. “Bravo!” Milica ducked and patted Magic. “Now this was real magic”, she proudly said.

Anja:

She shouldn't have competed in the first one.

Mom:

Where else then?!

Ања:

Него код препона.

Мама:

Што?!

Ања:

Па, зато што видиш како је без грешке прошла.

Мама:

Па шта мислиш, зашто?

Ања:

Па, зато што је Чаролија знала да скочи пре.

Музика – Александра Александровић

Др Нада Шева:

Ако им читамо само, без да разговарамо с њима о томе шта смо прочитали, не могу да кажем да је исто као да смо им пустили касетофон и оставили их да слушају или их ставили пред телевизор зато што читање деци или читање са децом подразумева тај физички контакт који је, у суштини, најважнији у процесу јер се код њега ствара та веза, осећајно се дете везује за вас кроз тај физички контакт који остварујете са њим и најважније, у ствари, родитељи треба да читају са децом због тога првенствено.

Музика – Александра Александровић

Anja:

She should have competed with the hurdles.

Mom:

Why?!

Anja:

Because, you see, she did it without any mistakes.

Mom:

Why do you think that is?

Anja:

Because Magic knew how to jump before.

Music – Aleksandra Aleksandrović

PhD Nada Ševa:

If we just read to them, without talking to them about what we've read... I can't say it's the same as playing them a recording and leaving them to listen, or putting them in front of the television set, because reading to children, or rather, reading with children, includes that physical contact which is, basically, the most important thing in this process, because that connection is formed, the child is connecting with you through that physical contact that you achieve with. That is why parents should read with children.

Music – Aleksandra Aleksandrović

Др Нада Шева:

Један од првих сигнала, у ствари, да је дете схватило шта је суштина читања је кад дете, не само читања, него, то је један од првих показатеља да је дете разумело чему служи писменост генерално, је када ради „као да – писање“ или „као да – читање“, што је неки највиши ниво јер они разумеју функцију.

Душко Радовић:

„Ја га хтедох вама дати,

да вас мије,

да вам шије,

да вам кроји,

да вам броји,

да вам плете,

да вам мете,

да вам кува,

да вас чува,

да вам пева,

слике шара

и француски разговара.

Плави зец,

чудни зец,

једини на свету.“

(женски глас тихо у позадини: „Плави зец, чудни зец, једини на свету...“)

Др Нада Шева:

„Као да – француски“, говорити француски, „као да“ активност је нешто што се јавља око друге године код деце и представља основу за развој језика суштински зато што је то нешто што ти, када било чему придодаш неко друго значење, то је суштина језичког развоја и када дете „као да“ чита или „као да“ пише дефинитвно треба да га пустимо.

PhD Nada Ševa:

One of the first signals that the child understands the point of reading, well, not just reading, as this is a signal that the child understands what literacy in general is for, is when it engages in “make-believe writing” or “make-believe reading,” which is the highest level, since they understand the purpose.

Duško Radović:

“It would be a gift to you,

Since it sows,

And it mows,

And it cooks,

In a nook,

And it sings,

And it swings,

And it draws

With its paw,

And it sweeps

And it sleeps,

Counting sheep.

A blue bunny,

Odd bunny,

One of a kind.”

(female voice quietly in the background: “A blue bunny, odd bunny, one of a kind...”)

PhD Nada Ševa:

To speak “make-believe French”, any “make-believe” activity is something that appears around two years of age in kids and it represents a basis for the development of language, because, when you add some other meaning to anything, that is the essence of language development. When a child engages in “make-believe” reading or writing, we should definitely leave them to it.

Душко Радовић:

„Ставих зеца у торбак
па пожурим својој кући.
Ал' кад бе'смо испред куће
стаде зечић да шапуће:
- Пустите ме, ловче,
храбри ловче,
да очешљам косу,
да умијем лице,
да исечем нокте,
да исправим стас,
да удесим глас,
нек' виде деца плавог зеца,
чудног зеца,
јединог на свету.“

Музика – Стеван Доброта

Др Нада Шева:

Дефинитивно, менталне слике и способност замишљања онога што чујемо, и кроз говор и кроз читање, а највише кроз читање, је такође развојна ствар. Значи, деца то не могу да раде од најмлађег узраста. Први знаци се јављају између треће и четврте године али то је далеко од онога како одрасли раде и та способност се развија до осме године. У осмој години можемо да говоримо да имамо сличне обрасце, ми одрасли, са децом и зато се говори о тој техници замишљања онога што читамо, као кроз менталне слике, тек када деца крену у школу.

Музика – Стеван Доброта

Duško Radović:

“I snagged the rabbit,
As luck would have it.
But at my door, right before,
It implored:
- Release me, huntsman,
Oh, brave huntsman,
To comb my hair,
To wash my face,
To clip my nails.
Give me a chance,
to fix my stance.
I’ll be funny, a real bunny,
Odd bunny,
One of a kind.”

Music – Stevan Dobrota

PhD Nada Ševa:

Definitely, mental images and the ability to imagine what we hear, both through speaking and reading, but mostly through reading, is also a developmental thing. Children cannot do that at the earliest age. First signs appear between three and four years of age, but that is far from what adults do and that ability develops until we’re eight. It’s only at that age that we can talk about similar patterns between us, adults, and children. That is why we talk about the technique of imagining what we are reading, as through mental images, only once children start school.

Music – Stevan Dobrota

Душко Радовић:

„Ал‘ се зец не уми,
нит‘ исправи стас,
нит‘ дотера глас,
већ побеже,
ој, несрећо,
на крај света,
ој, невољо.
Плави зец,
чудни зец,
једини на свету.“

Музика – Биља Крстић – Успаванка

Др Нада Шева:

На жалост, са ове друге стране, кад дођемо до краја живота, па кад нас дотакне нешто што се зове деменција, Алцхајмер, и тако даље, то нас негде враћа на почетке.

Музика – Биља Крстић – Успаванка

Др Нада Шева:

На оне почетке нечега што се није сећао раније сада почиње да извлачи из овога. То је та, такозвана, дуготрајна меморија где ми пунимо наш, у ствари, систем свим тим сећањима али, зато што су она много далеко у прошлости, не можемо тако лако да допремо до њих од свакодневних дешавања, и тако даље, јер ми стално пунимо наш систем. Е, онда када престанемо да мислимо о садашњости, не сећамо се сада.

Музика – Биља Крстић – Успаванка

Duško Radović:

“The bunny lied.
I gave him a chance,
To fix his stance,
But he ran,
To Japan,
Oh, damn.
A blue bunny,
Odd bunny,
One of a kind.”

(female voice quietly in the background: “A blue bunny, odd bunny, one of a kind...”)

Music – Bilja Krstić – Lullaby

PhD Nada Ševa:

Sadly, on the other hand, once we reach the end of life, and when we're touched by what they call dementia or Alzheimer's, and so on, it brings us back to the start.

Music – Bilja Krstić – Lullaby

PhD Nada Ševa:

To the very beginning, something they couldn't even remember earlier, but now they start pulling memories out from there, from the so-called long-term memory. We fill up our system with all those memories, but, because they are so far in the past, we can't reach them so easily, overwhelmed by everyday events, because we are always filling up our system. Once we stop thinking about the present, we remember.

Music – Bilja Krstić – Lullaby